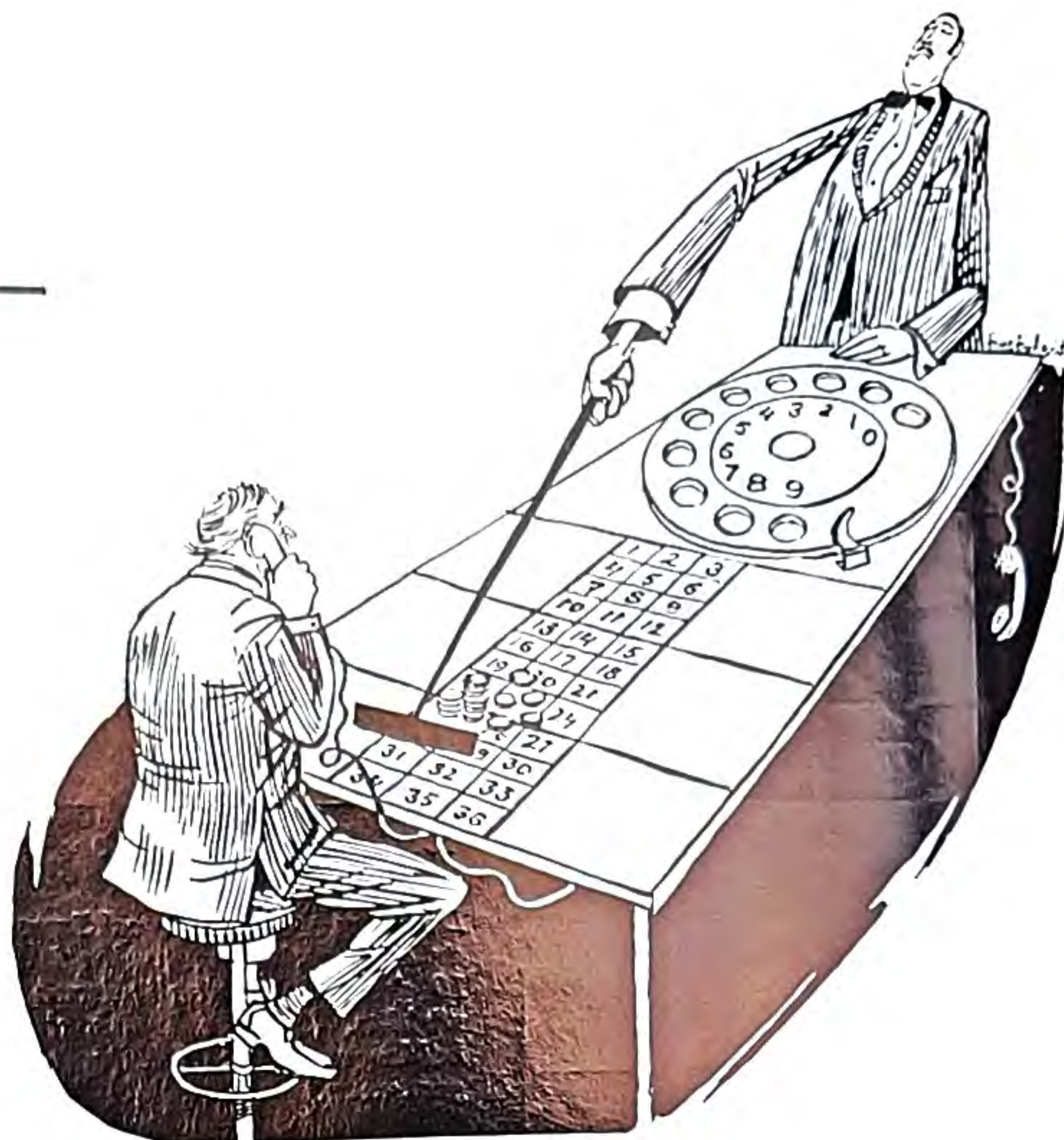

Automattelefonen – journalistens roulett

*Torsten Ehrenmark om
automatisk telefontrafik
utomlands:*

*I vissa länder kan den
åtminstone fylla en spelarnatur
med glad förväntan...*

Jag är inte särskilt glad åt automatiseringen. Visserligen kan man snart slå fel nummer vart som helst och komma till Wellington, Nya Zeeland, i stället för Bräkne-Hoby, men jag kommer att sakna den mänskliga kontakten. Än finns det »operators» att tala med, när man ringer från Storbritannien till Sverige, men det dröjer väl inte länge förrän de också är borta, och sedan är man helt prisgiven åt den fulländade mekanismens iskalla tystnad.

Denna fulländade mekanism som fungerar på det viset att man kan sitta en hel dag och försöka slå ett nummer från London till Paris och det tutar upptaget hela tiden. Förr slog man 104 och talade med en telefonist och fick samtalet på tjugu minuter. Det är det som kallas utveckling.

För all del... det finns ju telefonister och telefonister.

I vintras skulle jag ringa in en sen rapport till sista upplagan vid 23.30-tiden. Jag slog 105, fick en manlig telefonist på tråden – det är bara karlar på nätterna i Storbritannien – och bad om Stockholmsnumret. Jag hörde honom böka omkring ett tag, men ingenting hände. Sedan kom han tillbaka till mig och sa:

– Dom är omöjliga, dom där svenska telefonfröknarna. Dom svarar aldrig. Sitter väl och skvallrar och dricker te som vanligt.

Jag tyckte inte om hans ton, men detta att svenska telefonister satt och drack te lät så befängt, så jag behöll mitt goda humör och beslöt att ge honom ett förslag.

– Försök över Köpenhamn och Malmö, sa jag.

– Hör nu, herrn, sa han ilsket, jag kan det här jobbet. Har ni beställt Stockholm, så ringer jag på Stockholm och ingenting annat. Ni vet inte vad ni talar om.

– Åjo, sa jag milt, jag ringer tre–fyra gånger till Stockholm varje dag, och det händer ibland att era kolleger hjälper fram mej över Oslo eller Köpenhamn, när ingenting annat går.

– Ni ljuger, röt han.

– Sluta och prata strunt nu, sa jag, och tag fram samtalet. Jag är journalist och det är bråttom.

– Det rör mej inte i ryggen att ni är journalist, sa han. Och ni har precis så bråttom som det tar tid för mej att få kontakt med Stockholm.

– Dra åt helvete, skrek jag och slängde på luren, för jag kan också bli arg ibland.

Sedan lyfte jag luren igen, slog 105, talade med en annan mycket hövlig telefonist och hade kontakt med tidningen inom tio sekunder.

Men det är nog det enda riktigt ohövlige exemplar jag har träffat på i hela mitt liv. För den iskalla objektiviteten svarade de franska utlandstelefonisterna. Under sju och ett halvt år beställde jag *pcv* flera gånger om dagen och bokstaverade mitt namn, och det hände inte en enda gång att någon sa: Ja, jag vet... Ehrenmark...

Jag hade ringt från New York i fjorton dagar, när telefonisterna började säga, så fort jag nämde mitt nummer:

– Oh, hello, mr Ehrenmark, how are you? Are you calling Stockholm 22 62 40 as usual?

Men det var förstas New York Telephone Co., det privatägda bolaget som ville sätta in en apparat i vart och ett av våra fyra rum samt i köket och vars utsända installatörer stod och väntade utanför farstuddörren, när vi kom hem från byrån, där vi hade varit och beställt abonnemanget. Vi gick till fots nämligen.

Men det här skulle mest handla om mina erfarenheter av den inhemska telefontrafiken i länder, där jag arbetat, och jag måste säga att allteftersom automatttrafiken tilltar, så blir journalistens jobb svårare.

Jag minns en gång, när jag satt på Aftonbladets och Stockholms-Tidningens gemensamma Londonredaktion vid 23-tiden. ST:s Londonkorrespondent hade gått hem och jag hade ensam tagit över för morgondagens AB. Då ringde det från Stockholms-Tidningen. En malmbåt hade förlit utanför Glasgow, sa de, och

kunde de få hjälp av mig. De nämnde en by med ett skotskt namn som var omöjligt att uttala. Den skulle vara närmast olycksstället. Jag lovade att återkomma. Jag slog TRU för Trunk-calls, dvs. rikssamtal, och berättade för operatören hur det låg till. Han slog i några böcker och hittade byn.

– Här finns ett nummer till hamnpiren, sa han. Ska vi försöka det?

Det dröjde några sekunder och en skrovlig skotsk stämman svarade. Det var en av hamnkaptensens medhjälpare.

– Jodå, sa han, vi har räddat besättningen i land här. Det är så och så många döda, så och så många skadade. Kaptenen och de räddade finns på hotell så och så, telefonnummer så och så. Orsaken till olyckan var den och den. Var det från konsulatet, sa ni?

– Nej, det var från en svensk tidning, sa jag.

Och då slängde han på luren med ett ilsket utrop. De tror alltid att det är konsulatet som ringer vid såna tillfällen, och det har blivit många journalisters räddning.

Jag ringde Stockholms-Tidningen med alla uppgifterna fem minuter efter det att de hade ringt mig och bett om hjälp. Jag lovade att återkomma med en intervju med kaptenen.

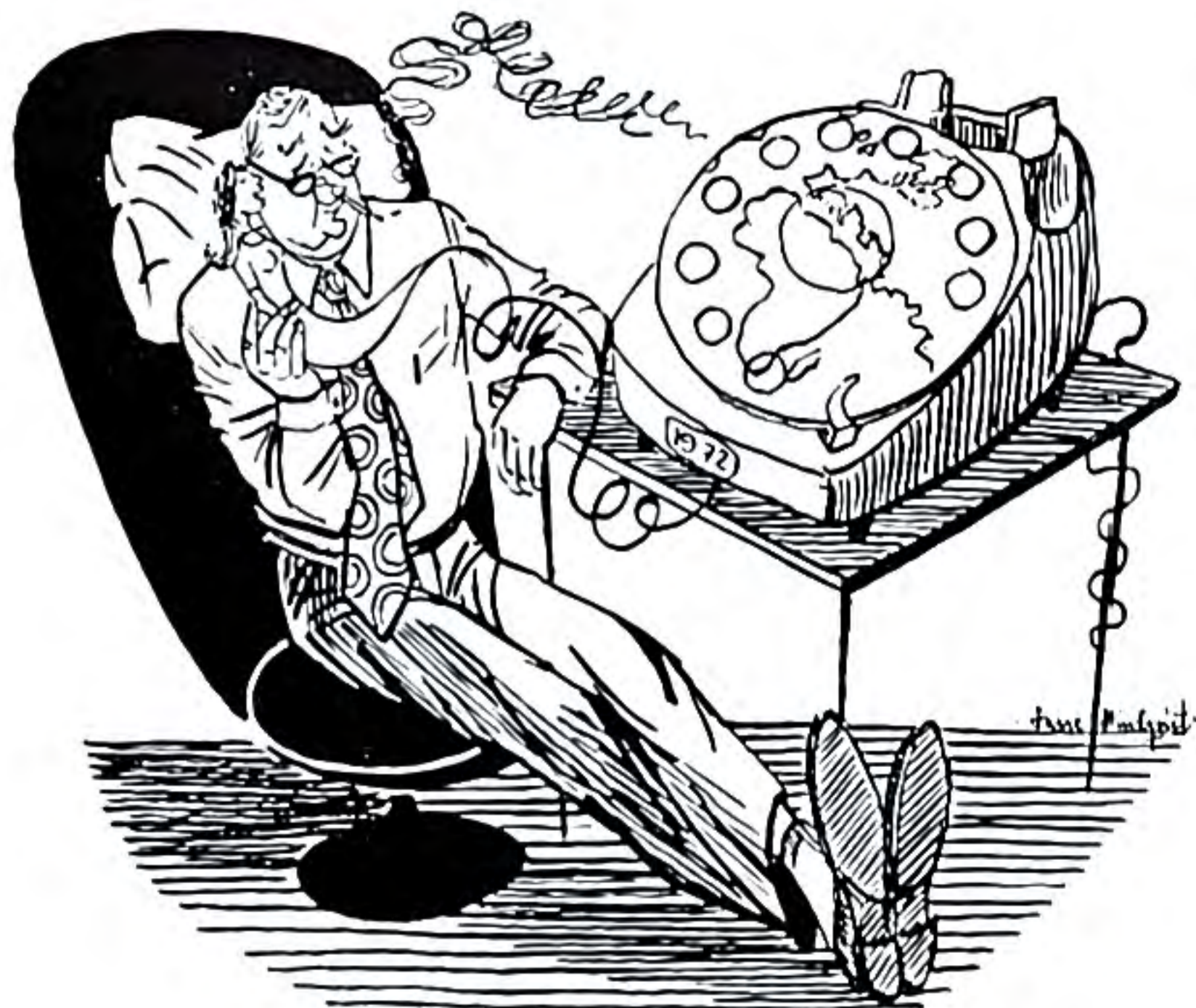
Jag ringde upp hotellet, där han och de övriga från båten fanns, och fick en kort intervju med befälhavaren, skrev ut den och ringde in den till ST. Då hade det gått nära en timme, och när jag talade med ST igen, sa de:

– Det är ju fantastiskt. Du var en timme före TT och dina uppgifter stämde exakt med TT:s. Hur bär du dej åt?

– Tja, sa jag blygsamt, man har ju sina knep.

Men jag sa aldrig att jag hade en manlig telefonist att tacka för alltihop.

Nu är det nästan helautomatiserat i England också och följaktligen nästan omöjligt att arbeta som journalist. Man får ringa lokala tidningar eller polisen och krusa för att få ett nummer att ringa till. Detta är då redan upptaget av andra tidningar – om det är någonting som kan få en journalist hysterisk, så är

– Jag kommer att sakna den mänskliga kontakten.

det upptaget-tonen – och det finns ingen vänlig tant eller farbror i växeln, som lovar att ringa upp mig, när numret väl blir ledigt.

Det var likadant i Frankrike. De icke-automatiserade områdena krympte snabbt, och rörelsefriheten med telefonluren inskränktes månad efter månad.

Jag minns en gång när jag satt och ringde automatiskt en hel dag. Det gällde att få tag i den plats, där det svenska Davis Cup-laget skulle spela sin i Sverige omöjliggjorda match mot . . . ja, var det Rhodesia eller Sydafrika? Någonstans på Rivieran, sa de från Stockholm. Jag ringde till polisen och till alla upptänkliga idrottsinstitutioner som fanns längs hela franska Medelhavskusten, inte att förglömma alla tidningars sportredaktioner därnere. Dessutom måste man börja varje nytt samtal med en lång förklaring, varför svenskarna skulle spela sin Davis Cup-match i Frankrike. Jag var totalt sönderpratad och kav hes, när kvällen kom, och ändå stod jag inte närmare gåtans lösning.

Jag är övertygad om att jag hade knäckt problemet, om de gamla bemannade växelstationerna hade varit kvar. Matchen spelades privat hos föräldrarna till de statslösa tyska tennisbröderna Buding och mycket riktigt på Rivieran, och till historien hör att den ende som refererade matchen var Expressens Hemming Sten. Och hur gick det till? Jo, han semestrade på platsen just den veckan och sprang rakt på evenemanget. Journalister borde jämt ha semester.

Så jag kan personligen inte påstå att jag hälsar automatiseringen som en teknisk landvinning. Och i u-länder t. ex. kan det vara rent katastrofalt med automattelefon. Jag minns väl hur det var i Haiti. Haitis telefonkatalog är nästan lika omfattande som lokalkatalogen för Askersund. Den har ett förord som börjar så här: »Den automatiska telefonen tillåter den moderna människan att överföra budskap långa vägar medelst fjärrmanövrering av en fininställd och ömtålig apparatur, som är osynlig för den telefonerande.» Efter ytterligare två sidor av prunkande lovord slutar denna franska läsövning så här:

»Om ni efter två, tre försök fortfarande ingenting hör, beror detta på att eders apparat icke fungerar.» Telefonerna i Port-au-Prince har inte fungerat på de senaste tjugo åren. När man ser de lösa tåtarna som hänger ner från ledningsstolparna tror man sig förstå varför. Men likafullt händer det att man kan ringa somliga dagar till somliga nummer. »Går det att ringa i dag?» är den första frågan som tjänstemannen ställer till kollegerna när han kommer till jobbet. Nyckfullheten i arrangemanget fyller åtminstone en spelarnatur med glad förväntan varje gång han slår ett nummer. Det är som att sitta vid roulettbordet.

Roulett ja . . . Det är rätta ordet. Automattelefonen är journalistens roulett. Har man tur så . . . Men i allmänhet slår man eftertraktade nummer och det enda man hör är tut-tut-tut-tut, medan det nervösa sammanbrottet närmar sig och ingen vänlig växelgumma finns att bikta sig för i snörets andra ände.

Herr Engström